

Hana Džuel

100
opakih žena
u istoriji

Prevela
Milica Cvetković

■ Laguna ■

Naslov originala

Hannah Jewell

100 NASTY WOMEN OF HISTORY

Copyright © Hannah Jewell 2017

Poems in the chapter on Ulayya bint al-Mahdi have been reproduced from Classical Poems by Arab Women by Abdullah al-Udhari with permission of the Licensor through PLSClear.

All rights reserved.

Translation copyright © 2021 za srpsko izdanje, LAGUNA

Sadržaj

<i>Uvod</i>	7
Divne drevne čudakinje	11
Žene s impresivnim brojem ubistava	37
Žene koje su bile genijalke uprkos tome što su devojke	69
Žene koje su pisale opasne stvari	115
Žene koje su nosile pantalone i bavile se užasavajućim hobijima	183
Žene koje su se borile protiv imperija i rasista	211
Žene koje su umele dobro da se provode	267
Žene koje su udarale po nacistima	303
Vaši novi revolucionarni uzori	339
<i>Zaključak</i>	375
<i>Pojmovnik za starije</i>	377

Uvod

U završnoj debati predsedničkih izbora u SAD 2016, Donald Tramp se primakao mikrofonu dok je Hilari Klinton govorila o socijalnoj zaštiti pa iskrivio mala, zbrčkana usta i nazvao svoju protivnicu „tako opaka žena“. Pošto ju je izgovorio, ta rečenica se zadržala. Stavljali su je na majice, u biografije na Tviteru i postala je nešto više od mrlje na Hilari Klinton ili prkosnog pokliča podrške njenih sledbenika. U ovoj knjizi opaka žena je ona koja je uspela da iznervira muškarca zato što se nije ponašala onako kako se od nje očekivalo. Ili zato što je imala ideje neprimerene ženi. Ili zato što ga je ubila.

Kad je dragi Donald postao predsednik, bilo je teško shvatiti šta treba raditi da se osećaš bolje ako nisi njegov obožavalac, osim možda katarzičnog vriska ili opijanja do besvesti. Stoga evo predloga: ima li boljeg trenutka da se bivši predsednik osvrne na teške žene koje su živеле pre nas? Šta možemo naučiti od njih o tome kako da provodimo svoje opake živote?

Često kad učite istoriju, pa kad čujete uopšte nešto o ženama, njihovi životi vam zvuče izrazito ne-opaki. Kao da su sve vreme na Zemlji provodile bacajući žalosne, ali lepe poglede pravo u svoju blistavu budućnost, mirno koreći one koji ih sprečavaju da postignu svoje ciljeve.

„Ali ti si žena!“ kaže moćan muškarac zamišljenoj i smeloj ali moralno besprekornoj ženi istorije. „Pst, prevazići ću tu teškoću“, odgovara ona junački i okreće se publici. „Zato što sam snažna žena ojačanog položaja i nikad neću prestati da verujem u moć svojih snova! Živi, smeji se, voli.“

E pa tako život ne funkcioniše i nikad nije funkcionisao. Nema ljudi koji su nepopustljivo plemeniti. Kad čujete priču o ženi koja je živela sto posto čistim i dobrim životom, verovatno propuštate najbolje delove. One opake delove.

Možda je isturila sise. Možda je spavala s mnogima. Možda je krala. Možda je izdala nekog ili je neko izdao nju. Možda je i *bila* čista i dobra, ali je pravila greške. Možda se borila protiv jedne nepravde, ali je zanemarivala drugu. Možda su je streljali nacisti. Možda je *ona* pucala u nekog nacistu ili cara ili u neke pizde koje su došle da joj kolonizuje zemlju.

Takve su priče u ovoj knjizi. Molim vas da upamtite imena ovih žena. Izbacite iz glave imena poput Džeka Trboseka koji je bio samo ubica i Džona Henkoka koji je, suočimo se s tim, poznat samo po svom vijugavom potpisu, pa napravite mesta za ova imena. Bolja su. To su ženska imena. To su imena žena koje su suviše hrabre, sjajne, neuobičajene, političke, siromašne i nedovoljno ženstvene i nedovoljno bele da bi ih prihvatili sparušeni i bezdušni savremenici.

Pročitajte ove priče pa ih ispričajte prijateljima. Zato što za te žene ne treba da zna samo nekoliko pravih istoričara. Treba da budu tako dobro znane da njihova imena predstavljaju strašne lozinke. Tako dobro znane da *Netflix* naruči mini serije o njihovim životima. (Ili da bar dobiju dokumentarnu emisiju Kanala pet.)

Tako dobro znane da lenji osmogodišnjak kad dobije zadatak iz istorije da piše o čuvenoj istorijskoj osobi kaže: „Šta ja znam, u biblioteci ima osam knjiga o Filis Vitli, hajde da preprišem nešto iz njih i završim s tim.“

Tako dobro znane da se klinci za Noć veštica oblače u njihove droljaste verzije i ne treba da daju nikakva objašnjenja koga predstavljaju. „A, kapiram, ti droljasta Septimijo Zenobija,

---

ratnička kraljice iz Sirije u trećem veku“, kažu ti prijatelji kad se pojaviš na zabavi. „Da se nije i Džil tako obukla?! Nezgodno!“

Tako dobro znane da ne jedan nego dva člana tvog tima za kviz u pabu u istorijskom krugu mogu da se odmah sete njihovih imena iako su prilično pijani.

Tako dobro znane da ljudi netačno njima pripisuju velike izume, dostignuća i osvajanja, a uistinu je priča složenija od toga ili je zapravo ona jedna u grupi ljudi, možda čak u koju spada i nekoliko muškaraca, koji su potpuno zaboravljeni. Tako da razgovor teče ovako:

Osoba A: „Emi Neter je izmislila sve u matematici.“

Osoba B: „Da, to mi zvuči tačno, sećam se da smo o njoj učili nešto u školi. Veoma je poznata.“

Osoba A: „Onda je to u redu, hajdemo na takose.“

Tako dobro znana.

Povrh straha i zbunjenosti posle Trampovog izbora, možda ste u svakodnevnom životu cura XXI veka dobile neodoljivu želju da se popnete u matericu. Svejedno koju.

Ova knjiga je moja materica. Osećam se najtoplije i najfetalnije kad sedim u biblioteci i, kao preko pupčane vrpce, upijam priče o odavno mrtvim ženama, a nada i mogućnost mi se upumpavaju poput veoma hranljive plodove vode. Kao fetus koji plovi u materici i sprema se da stekne prste na rukama i nogama, očne jabučice i mozak, ja visim u svojoj knjizi-materici i stičem ove priče jednu po jednu.

Lepo se osećate kad čitate o kul ženama u istoriji. Osećate da vam je laknulo. Ponekad pomislite da ste naišle na savršen odgovor u raspravi koju ste imale pre mnogo godina. „Vidi“, poželetećete da kažete. „Pogledaj je! Evo dokaza... za ono što govorim!“ Moguće da to izaziva gorko-sladak osećaj – emociju koju je u istoriji prvi put izrazila žena. Nastavite da čitate i naći ćete je.

Nisam historičarka. Ne kažem to da bih sebe nipodaštavala. Kao i sve žene, vrlo sam pametna i duhovita. Samo nemam doktorat. Razmišljajte o meni kao o obožavateljki i novinarki koja je putovala kroz prostor i vreme u potrazi za ženama zbog kojih se načas osećate bolje, kao da ste zastale u dobroti, potpuno opušteno i izuzeto od životnih nevolja i, najviše od svega, tako da s olakšanjem shvatite kako je zaista u redu – zapravo, da se ohrabruje – da budete opake. Zato što ljudi koji ne vole opake žene ispada da su uglavnom loši, kako danas, tako i u prošlosti.

Stoga mi se pridružite! Dođite da sa mnom delite matericu! Uvucite su u nju, ima mnogo mesta. Tamo gde grešim, oprostite mi. Radila sam najbolje što sam umela, a ispostavilo se da sam *mnogo* istorije natrpala u očne duplje, obradila u mlakoj unutrašnjosti mozga i iscedila kroz prste. Neizbežno je da nešto ostane izgubljeno na tom opasnom, gnjecavom putu. Ukoliko imate nešto protiv da ovakva knjiga uopšte postoji, budite ljubazne pa napišite svoje bojazni na parčetu papira i isporučite ga direktno u more.

Čitajte ove priče i ogrejte se na toplom, peckavom osećaju koji potiče od prvog susreta sa ženama iz istorije koje je baš bolelo uvo. Ovo je zdravija razonoda od opijanja do besvesti, a jednako zadovoljavajuća kao katarzični vrisak – da ne pominjem da je manje uznemirujuća za vaše prijatelje i kolege.

Na kraju, odaberite omiljenu ženu iz ove knjige i širite dalje priču o njoj. Ispričajte je prijateljima, odajte je neprijateljima kad zafenite, ispišite njeno ime po nebu u dimu aviona ili malo čačkajte po *Guglu* da saznate više o njenom životu – mnogo je toga što sam propustila.

Uživajte!

DIVNE DREVNE
ČUDAKINJE

1.

Hatšepsut

oko 1507–1458. p. n. e.

Civilizacija jedva da je i krenula kad su žene počele da zaboravljaju svoje mesto u njoj. Sve je počelo u XV veku pre nove ere s onim velikim ljubiteljima mačaka i piramida, starim Egipćanima, kad je kraljica Hatšepsut pogledala svoj narod i rekla: „Hoćete da kažete da samo zato što sam *žena* ne mogu biti kralj Egipta? Opa!“

Hatšepsut je već bila kraljica, supruga faraona Tutmesa II, a posle njegove smrti (nek počiva u miru!) vladala je Egiptom kao regentkinja u ime tek rođenog sina. Međutim, 1473. godine pre nove ere, Hatšepsut je dojadilo da se pretvara da će neka usrana beba biti bolji faraon od nje, pa je preuzela vlast i vladala u svoje ime i primenjivala pun suverenitet snažnog faraona ojačanog položaja kome nije bio potreban muškarac.

Hatšepsut je vladala po svom pravu od 1473. do 1458. godine pre nove ere. (Imajte na umu da je sve do Isusa vreme išlo unatrag.) Nije bila prvi ženski vladar Egipta jer je pre nje njih nekoliko već bilo u svojstvu regentkinja, ali njena vladavina je najduža i najznačajnija sve do dvadesetjednogodišnje vladavine Kleopatre koja je počela 51. godine pre nove ere. Naglašavala je svoju kraljevsku moć time što je na portretima sebe prikazivala

s bradom i kraljevskim obeležjima muških faraona, da poruku prenese eventualnim mrziteljima. Hatšepsutina vladavina bila je veoma uspešna, obeležena unosnom trgovinom, uspešnim vojnim pohodima, izgradnjom i rekonstrukcijom velikih hramova i ostalim egipatskim zanimacijama.

Nije jasno kako je uspela da sve ubedi kako je kul da devojka postane faraon, ali svakako je imala koristi od bliske i odane kohorte savetnika. Pre svega je tamo bio Senenmut, njen glavni savetnik, učitelj njene jedine ćerke i *moguće* Hatšepsutin ljubavnik. Teško je razlučiti ko se kresao ili nije kresao pre više hiljada godina, pa čak ni pre nedelju dana, ali zasad recimo da se to događalo. Ovo je moja knjiga i svi nekog povaljuju.

Pošto je Hatšepsut umrla, Tutmes III, koji više nije bio usrana beba nego usran čovek, preuzeo je vlast i vladao trideset tri godine. Pred kraj života potrudio se da iz istorijske evidencije obriše svaku uspomenu na Hatšepsut time što je uništio njene kipove i građevine i uklanjao njeno ime iz zvaničnih spiskova kraljeva koje su držali nalepljene za frižider. Možda je nasleđivanje od Tutmesa I do II i III nesporno, a možda je to samo tako zato što je on bio pomalo kreten.

Hatšepsutin najimpresivniji građevinski projekat takođe je i njena grobnica, hram u Deir el Bahariju. I danas možete obići taj spomenik, sedeti na suncu i razmišljati o činjenici da je Hatšepsut vladala Egiptom pre dobra tri i po milenijuma, ali znate, SAD nisu još spremne za ženskog lidera. Možda će uskoro biti! Ljudima treba vremena da se prilagode ludim zamislima.

2.

Brigita iz Kildare

oko 453–524.

Sveta Brigita iz Kildare umrla je oko 524. godine. Ne zna se kad je rođena zato što valjda u to vreme nije bilo važno što se neko rodio. Kad umrete, onda ste cela osoba, ali kad se rodite, čak se ni ne trudite to da upamtite. Možete imati stav o svojoj smrti. Kad se rodite, nemate čak ni prijatelje.

No, kad god to bilo, Brigita je rođena u okrugu Laud u Irskoj. Otac joj je bio plemenitog roda a majka robinja – nju i majku prodali su druidu. Bila je devica i opatica, što je najpopularnija karijera ambiciozne žene šestog veka u Irskoj. Osnovala je prvi ženski manastir u Irskoj, ali to nije ono najbolje kod nje.

Kad Odeljenju za svece podnesete molbu da vas proglasi za sveca, morate imati dokaze da ste učinili mnoga čuda. Brigita je dokazala kako bi trebalo i da je proglaše za svetiteljku i da je upamte kao nevidenog lika kad je jednom pretvorila vodu u pivo za čitavu koloniju leproznih. Izvini, Hriste, neki ljudi više vole pivo. Drugi put je od jednog bureta piva stvorila dovoljno pića za legende osamnaest crkava. Danas je jedna od svetica pokroviteljki Irske, a sad i vaša, vi apsolutne šaljivdžijke. Sve što znate da se zove Kilbrajd nazvano je po njoj.

Jednom se Brigita družila s nekim crkvenim zvaničnikom, a on je pao u trans i slučajno je uvrstio u red sveštenstva. Tako da je neko vreme bila i biskup.

E sad, rasturači zabave mogli bi da tvrde kako Brigita uopšte nije ni postojala ili da je zapravo mešaju s keltskom boginjom istog imena. Međutim, šta god rekao neki rasturač zabave, možemo se sglasiti barem u tome da je sledeća priča zaista sjajna:

Pošto je bila milosrdna, Brigita je želela da izgradi manastir tako da je zamolila kralja Lenstera koji je, šta ja znam, bio zaje-ban tip, da dobije nešto zemlje za manastir. To je bila lepa oblast, s lepom šumom, lepim jezerom i lepom, plodnom zemljom – sve što devojka može poželeti za manastir. No, nažalost, kralj Dileja je to odbio i smejao joj se. Smejao se Devičanskoj Brigiti! Zamislite!

Tako se Brigita, koja nije ustuknula pred preprekom kakav je kralj Dileja, prepustila molitvi i razmišljanju. Sinula joj je ideja! Rekla je: *Hej, kralju, a kako bi bilo da mi daš zemlju koju ću pokriti svojom devojačkom mantijicom?* A on je pomislio: *Hahaha, važi. Hajde, eto ti.*

Brigita i njene tri ortakinje uhvatile su uglove mantije i krenule svaka u svom pravcu, kad gle iznenađenja, mantija se protegla na mnogo, mnogo ari.

U tom trenutku kralj je, da budemo pošteni, rekao nešto kao *sranje, Bog je stvaran*, pao pred noge Brigiti i dao njoj i ortakinjama mnogo poklona i zaliha jer je video da su, fakat, svete. Čak je postao hrišćanin i prestao da bude krele prema sirotinji.

Da li je išta od ovoga istina? To je do vas, vašeg boga i vaše džinovske, čarobne mantije.

3.

Sapfo

oko 630–570. g. p. n. e.

Seksualnost starogrčke pesnikinje Sapfo predmet je rasprava više od dve i po hiljade godina, takva je uznemirenost svih narednih civilizacija zbog ideje da neke žene možda nisu zainteresovane za muškarce, i pored toga što su oni tako beskrajno zanimljivi. Sapfo je pisala strasno o svojoj želji za ženama, ali se priča i da se bacila s litice zbog tuge za nekim momkom s brodom. Ipak ne možemo odbaciti mogućnost da je ona samo pokušavala da pobjegne od njega i njegovog dosadnog broda.

Gotovo ništa se ne zna o Sapfo, njenim roditeljima, njenom svakodnevnom poslu ili o tome kako je izgledala – prema suprotstavljenim stavovima historičara bila je ili „prelepa“ ili „veoma ružna“, što je tačno za većinu ljudi u zavisnosti od doba dana ili iz kog ugla je snimljen selfi. Stoga, uz tako malo podataka o njoj, bilo bi neodgovorno zaključiti o Sapfo nešto tako otkaćeno kao što je pomisao da je bila strejt.

Sapfo je rođena 630. godine pre nove ere i živela dovoljno dugo da se u lirskoj pesmi požali na kolena. Živela je u Mitileni, glavnom gradu Lezbosa, ostrva dugo povezivanog sa ženama koje su samo dobre drugarice i ništa više. Sapfin svet jeste onaj u kome su se vodile političke borbe među klanovima, a ona je

možda vodila neku vrstu škole za obrazovanje (grčkih) horistkinja, a možda i nije. No, šta god je Sapfo radila da bi plaćala starogrčke račune za struju – u slobodno vreme se bavila time da postane najdarovitija pesnikinja svih vremena.

Za života je bila slavljena, divili su joj se i Aristotel i Platon, a smatrana je jednakom Homeru. Naučnici iz Aleksandrije su je uvrstili među prvih devet liričara koje moraš pročitati pre nego što umreš i sabrali njena dela u devet punih svitaka papirusa, što su starinske knjige, samo ih je teže čitati na plaži. Njena sabrana dela sastoje se od 10.000 stihova lirike. (Lirska poezija je namenjena pevanju, moguće uz nekog ko će džezirati na liri.)

Dok su plodovi muškog genija kakvi su Homerove *Odiseja* i *Ilijada* preživeli do današnjih dana i smoreni učenici četvrtog razreda gimnazije mogu da se pretvaraju da su ih pročitali za maturalni ispit, skoro sva Sappina dela su s vremenom izgubljena u poplavama, požarima i zbog fanatika. U priči o Sapfo još jedna nepoznanica jeste da li je rana hrišćanska crkva imala udela u uništavanju njenih dela, ali su je hrišćanski kritičari nazivali „kurva obuzeta seksom koja peva o svojoj bludnosti“, što je slučajno moja biografija na *Tinderu*.

Od radova najveće umetnice starine ostalo je oko šeststo pedeset fragmenata, u kojima je samo sedamdeset kompletnih stihova. To znači da dok možemo da čitamo mišljenja mnogih o njenom delu i da je ona Vraški Najbolja, samo sićušni delovi njenog rada su dospeli do XXI veka – mada s vremena na vreme novi fragmenti iskaču na nekom tek otkrivenom parčetu papirusa, kao kad pokušaš da telefoniraš a imaš užasnu vezu, a i onaj kog zoveš je umro pre više hiljada godina.

Evo delića za probu njene intenzivne ljubavne poezije, a ona je možda pisana da se izvodi horski:

*Bogovima podoban čini mi se
onaj štono preda te sme da sedne,
te izbliza čuje te kako slatkim
gučeš mu glasom,*

*pa se smešiš umilno, od toga mi
 celo srce zaigra u nedrima.
 Čim te vidim samo na trenut jedan,
 glas mi se gubi,
 jezik mi se osuši, pa me nežna
 celim telom ljubavna vatra prožme,
 niti vidim očima, niti čujem,
 uši mi bruje,
 znoj mi čelo obliva, sva se tresem,
 kao šiba, žuća sam nego trava,
 čini mi se: samo još malo pa bih
 presvisla jadna
 Moram sve da podnosim kad je tako...*

I ništa! Šta je s tim jadnikom? Šta se dogodilo? Da li je s njim sve u redu? *Kad će sledeća epizoda?*

U drugom odlomku preživelog dela Sapfo je izmislila pojam gorko-slatke ljubavi:

*Opet Eros, što udove mlitavi,
 raspameti mene, to slatko i gorko,
 neodoljivo stvorenje.*

Sledeći put kad se budete osećali pomalo gorko-slatko, budite ljuti na Sapfo i njene drugarice, ali i srećni zbog njih. Za pisca je zastrašujući izgled da od čitavog njegovog životnog dela ostane samo sedamdeset stihova.

Šta bi bilo kad bi tih sedamdeset stihova koje sažimaju vaš život bile deo ljutitog tvitovanja kojim se neko žali na *Rajaner* zbog kašnjenja? Pa, moglo bi biti utešno i da pomislite da će jednog dana u kolosalnom požaru *internet* biti uništen i odneti sve do jedne neprijatnosti sa sobom.

Hoću da kažem da je Sapfo bila lezbijka, pomirite se s tim, i uvek pravite bekap onoga što radite.

Sondok iz Sile

?– 647.

Prva korejska vladarka bila je Sondok koja je vladala kraljevstvom Sile od 632. do 647. godine, a to razdoblje, svi znaju, bilo je solidno u korejskoj historiji. Nju okružuju mnoge legende, a bila je prva od tri korejske kraljice iz perioda Sile, vremena kad su ženski potomci mogli nasleđivati presto isto kao i muški.

Jednom kad je Sondok posetila hram, mladi obožavalac po imenu Džigvi doputovao je da čeka dolazak voljene kraljice i da je načas vidi. Ali pre nego što je ona stigla, zaspao je pod pagodom i propustio celu njenu posetu. Tipično za Džigvija! Na njegovu sreću Sondok je bila prilično kul pa mu je usnulom ostavila narukvicu na grudima. Kad se probudio i video narukvicu, kaže legenda, srce mu se razbukvalo tako da je pagoda doslovno izgorela do temelja, što je prilično romantično, ali donekle i košmar za zdravlje i bezbednost. A to je bila nečija pagoda! Muškarci ne vode računa o imovini drugih ljudi. Smatraju da, samo zato što su zaljubljeni, mogu spaljivati pagode kako im volja.

Pored toga što je raspaljivala srca, Sondok je u petnaestogodišnjoj vladavini, zahvaljujući svojoj opreznj diplomatiji, postavila temelje za konačno ujedinjenje kraljevstava Koreje u

---

jedno. Bila je vladarka širokih nazora, razumna i saosećajna, a svoju mudrost otkrila je narodu u tri ključna predskazanja, od kojih će vas prvo navesti da kažete: „Hmm.“

Kad je Taicung, car dinastije Tang, poslao iz Kine njenoj porodici seme božura, Sondok je navodno rekla: „To je lepo, šteta što neće mirisati“, a narod ju je pitao: „Ali kako to znaš?“

Odgovorila je: „E pa, momci, slika na kesici ne prikazuje pčele koje privlači to cveće.“ Kad je božur nikao i nije mirisao, ona je rekla nešto u stilu: „Jesam li vam lepo kazala?“

Hmm.

Drugo predskazanje bilo je vojno značajnije (osim, valjda, pčelama). Jedne zime zeleno kao žad jezero u hramu Janmajosi zagušile su žabe uz kreketanje iz petnih žila u potpuno pogrešno doba godine. Ljudi su se pitali: „Otkud to?“, a Sondok im je rekla: „Neprijatelj se približava.“ Odmah je poslala vojsku koja je otkrila neprijateljske snage u dolinama oko glavnog grada i pobila petsto neprijatelja. Sondok je reagovala nešto kao: „Nek poživaju u miru.“

Njen treći trik bilo je predviđanje datuma vlastite smrti i pored toga što je u to vreme bila potpuno zdrava. Tražila je da je sahrane na mestu koje će mnogo decenija kasnije u budističkoj tradiciji postati proročansko.

Dok je vladala, Sondok je u kraljevstvu podržavala kulturu i dobro stanje, i gradila značajne budističke hramove kao i pagodu Huanjongza, visoku osamdeset metara, na devet spratova, u to vreme najvišu drvenu konstrukciju na celom svetu. Danas su od nje ostali samo temelji, po svoj prilici zato što se srce nekog momka razbukvalo u njenoj blizini i spalilo je do temelja. Eh ti muškarci!

5.

Kajzuran

?–789.

Rođena u Jemenu, Kajzuran je zarobljena i kao robinja odvedena u palatu kalifa El Mahdija u Bagdadu, sedištu Abasidskog carstva koje je vladalo islamskim svetom od VIII veka do 1258. godine, kad su grad osvojili Mongoli. Ako o Bagdadu ne znate mnogo više od onoga što ste poslednjih godina slušali u vestima, izbrišite iz glave ta zapažanja i počnite opet od 775. godine, kad je El Mahdi, treći abasidski kalif, došao na vlast.

Bagdad je u to vreme, kao i vekovima kasnije, bio ono pravo.* Dobro organizovano tržište nudilo je trgovinu s Indijom, Kinom i u suštini sa svim drugim zemljama. Ljudi su dolazili sa svih strana i delili naučno i književno znanje. Bagdad je od početka bio opsednut knjigama. Obrazovani građani Bagdada često su odlazili u biblioteke i knjižare čitajući radove iz svih delova sveta prevedene na arapski u jednoj od prevodilačkih škola u gradu.

Sad zaboravite ono što mislite da znate o haremima. Ako su vam u maglovitom sećanju priča ili slike žena koje leškare polugole, znajte da takvi prizori potiču iz uma napaljenih evropskih belaca, onih što su obilazili neku zemlju Bliskog istoka nedelju

---

* Zdravo! Ako ne znate šta ovo znači, molim vas pogledajte u Pojmovniku za star(ij)e koji sam stavila na kraj ove knjige da vam olakšam.

---

dana i stoga na svim društvenim okupljanjima držali banku o *tajnama Orijenta*. U stvarnosti, harem je bio privatna ženska sfera na carskom dvoru i bio je veoma političko mesto. U ovoj knjizi susrećemo se s priličnim brojem moćnih žena koje su počele kao bezvredne robinje u haremu, a završile vladajući carstvima zahvaljujući vlastitoj pameti, saveznicima, obrazovanju, veštini političke intrige i, svakako, lepoti.

Kad je Kajzuran dovdena u palatu u Bagdadu, njena siromašna porodica poslala je s njom i njihova sudbina će se promeniti i mimo najluđih maštarija. Kajzuran je postala El Mahdijeva žena i uspela da progura njihove sinove da budu proglašeni naslednicima uprkos tome što je postojao i raniji brak. Kao kalifova supruga, Kajzuran je bila aktivno i javno lice u državnim poslovima i obezbedila odlične položaje u vladi svojoj veoma uzdignutoj porodici.

Kad je El Mahdi umro 785, Kajzuranina dva sina nisu bila u Bagdadu, ali ona je brzo reagovala kako bi utvrdila pravo svoje porodice na vlast. Da bi ugušila eventualne nemire u trenutku bezvlašća, isplatila je vojsci novac za dve godine. Ne bi vas zanimao prevrat ukoliko biste upravo dobili dvogodišnju platu, je l' tako? Kajzuran je pozvala sinove da se vrate i uradila sve da se velikodostojnici i moćnici zakunu na odanost starijem sinu El Hadiju.

Na žalost za sve zainteresovane, El Hadi se pokazao kao loš sin. (U svakoj porodici postoji takav, a ako ne znate koji je u vašoj, onda ste to vi.) Uz to je bio ljubomoran na mlađeg brata, koji je očigledno bio manji govornik i omiljeniji od njega. Osećao se neverovatno ugroženo od majke koja je izgradila moćnu mrežu savetnika i zvaničnika pa su je oni redovno posećivali u palati. „Nije u ženinoj moći da se upliće“, imao je petlje da kaže majci koja ga je rodila, „u pitanja vlasti. Drži se svojih molitvi i brojanica.“

E pa, umesto da se drži brojanica, Kajzuran se „možda“ umešala u ubistvo svog nitkova sina. Da li je ona to uradila?

Ko zna! Ko god je uradio, „moguće“ da je poslao seksi žene u njegovu sobu pa su ga ženstveno ugušile jastucima i time donele seksi kraj El Hadijevoj vladavini samo nešto više od godinu dana. Izgleda da je El Hadi verovatno kovao zaveru za smrt majke i brata. Jednom je majci poslao hranu s uputstvom da „pojede jer je mnooogo, mnooogo slasno!“, ali ona je prvo njom nahranila psa koji je odmah uginuo. Zato je, pretpostavljam, bolje biti prvi kad se igraš ubistvene igre.

Tako je Kajzuranin drugi sin Harun, koji nije bio govнар, došao na vlast. Nastavila je lepo da vodi državne poslove, a Harun je imao poverenja u majčine savete o politici. Sa zadovoljstvom je podelio odgovornosti i moć s njom, pa upravljao sjajnim dvorom.

Deco, naravoučenije ove priče jeste da slušate majku ili ćete stradati.